

UBC

PROGRAMA
2

6 i 8 D'OCTUBRE
SALA 1 PAU CASALS

LA CONSAGRACIÓ DE LA PRIMAVERA

FRANCESCO PIEMONTESE I LUDOVIC MORLOT
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

BALTASAR SAMPER

(Palma de Mallorca 1888 – Mèxic 1966)

RITUAL DE PAGESIA

(1933) – 9'

Als olivars

De vetllada, a la llar

Als figuerars

SERGUEI RAKHMÀNINOV

(Semyonovo, Rússia 1873 – Beverly Hills, Califòrnia 1943)

CONCERT PER A PIANO I ORQUESTRA N. 4, OP. 40

(1926) – 24'

Allegro vivace

Largo

Allegro vivace

Francesco Piemontesi, piano

PAUSA 20'

IGOR STRAVINSKY

(Lomonóssov, Rússia 1882 – Nova York 1971)

LA CONSAGRACIÓ DE LA PRIMAVERA

(1911-1913) – 32'

L'adoració de la Terra: Introducció, Auguris primaverals-Dansa de les adolescents, Joc del rapte, Rondes primaverals, Joc de les ciutats rivals, Seguici del savi, El savi, Dansa de la Terra

El sacrifici: Introducció, Cercle misteriós de les adolescents, Glorificació de l'Elegida, Evocació dels avantpassats, Acció ritual dels avantpassats, Dansa sagrada-L'Elegida.

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

FRANCESCO PIEMONTESE, PIANO

LUDOVIC MORLOT, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Jaha Lee, concertino associada / Raúl García, assistent de concertino / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Lev Mikhailovskii / Katia Novell / Ivan Percevic / María Pilar Pérez / Anca Ratiu / Jordi Salicrú / Aurora Zodieru-Luca / Paula Banciu* / Laura Pastor* / Aria Marina Trigas* **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Emil Bolozan, assistent / Maria José Aznar / Maria José Balaguer / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Alzy Kim / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Vladimir Chilaru* / Ana Kovacevic* / Sei Morishima* / David Olmedo* / Yulia Tsuranova* **VIOLES** Aine Suzuki, solista / Anna Puig, assistent / Christine de Lacoste / David Derrico / Josephine Fitzpatrick / Franck Heudiard / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Andreas Süßmayr / Adrià Trulls / Oretó Vayá* **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / José Mor, solista / Blai Bosser / Irene Cervera / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Marc Galobardes / Jean-Baptiste Texier / Yoobin Chung* / Carla Conangla* **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Jonathan Camps / Apostol Kosev / Matthew Nelson / Albert Prat / Anna Cristina Grau* / Nenad Jovic* / Maria Llastarry* **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils / Christian Farroni, assistent / Ricardo Borrull, flautí / Pablo Alcántara* **OBOÈS** Rafael Muñoz, solista / José Juan Pardo / Dolors Chiralt, assistent / Disa English, corn anglès / Luís Auñón*, corn anglès **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Juan José Pardo*, assistent i clarinet en mib / Alfons Reverté, clarinet baix / Xavier Castillo*, clarinet baix / M.Carmen García* **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Thomas Greaves, assistent / Slawomir Krysmalski, contrafagot / Rosario Martínez*, contrafagot **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García, assistent / David Bonet / Pablo Marzal / Juan Guzmán* / Artur Jorge* / Max Nelo Salgado* **TROMPETES** Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó / Angel Serrano, assistent / Javier Cantos* / Andreu Moros* **TROMBONS** Eusebio Sáez,

solista / **Vicent Pérez** / **Gaspar Montesinos**, assistent i trompeta baixa / **Raúl García**, trombó baix
TUBA **Jose Vicent Climent*** / **Antonio Garcia*** TIMBALES **Luc Rockweiler** PERCUSSIÓ **Joan Marc Pino** / **Juan Francisco Ruiz** / **Ignasi Vila** / **Roberto Oliveira*** / **Diego Sáenz*** ARPA **Magdalena Barrera**, solista CELESTA **Lluïsa Espigolé*** PIANO **Rodrigo de Vera***

ENCARREGAT D'ORQUESTRA **Walter Ebenberger**
RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL **Begoña Pérez**
RESPONSABLE TÈCNIC **Ignasi Valero**
PERSONAL D'ESCENA **Luis Hernández***

* Col·laborador/a

COMENTARI

per **Oriol Pérez i Treviño**

QUI TÉ POR DEL SEGLE XX? LA MÚSICA DE TRES EXILIATS

Ha estat la locutora de ràdio, i percussionista, **Pilar Subirà** qui ha popularitzat l'expressió «Qui té por del segle XX?» per mostrar el seu suport sense complexos a la música d'aquest segle. I és que, com el mateix títol de l'article adverteix, el segle XX és un dels períodes més rics i complicats de la història de la música occidental. I una prova fefaent és el programa que ens presenta, avui, l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya amb uns continguts que possiblement no inclouríem, ni fàcilment ni ràpidament, en l'imaginari de la complexitat i dificultat de les obres i dels compositors d'aquesta centúria. I és que en aquest programa hi trobem des d'un compositor nacionalista com **Baltasar Samper (1888-1966)**, deixeble de tota una institució de la música hispànica com **Felip Pedrell (1841-1922)**, passant per un postromàntic com **Serguei Rakhmàninov (1873-1943)** i finalitzant amb un sempre indefinible, eclèctic i, per què no, genial, **Igor Stravinsky (1882-1971)** amb una de les obres més celebèrrimes de tot el seu catàleg com és *La consagració de la primavera (1913)*, que pertany a l'època en què col·laborà amb **Serge Diaghilev** i els Ballets Russos a París.

No és pas, però, el posicionament estètic dels compositors del programa d'avui el que ens permet trobar-hi un denominador comú, sinó l'experiència viscuda per tots ells d'un exili forçat. **Baltasar Samper**, des del 26 de gener de 1939, quan els tancs i les tropes franquistes entraren per la Diagonal. Primer a París i, a partir de 1942, a Mèxic. Mai més no tornaria a casa seva. **Rakhmàninov**, després de la Revolució Russa, el 1917, va emigrar de Sant Petersburg amb tota la seva família cap a Estocolm i, al novembre de 1918, després d'haver-se establert abans a Dinamarca, des de Cristiania (actualment, Oslo) fins a Nova York sense poder tornar tampoc mai més a la seva Rússia natal. Molt més complex va ser el cas de **Stravinsky**, ja que l'esclat de la Primera Guerra Mundial (1914-1918) i la posterior Revolució bolxevic de 1917 van tenir lloc quan ell vivia a París. Primer va instal·lar-se a Suïssa i més tard a França, on el 1934 va nacionalitzar-se francès. Al setembre de 1939, amb l'esclat de la Segona Guerra Mundial, va traslladar-se als Estats Units. No tornaria a la seva Rússia natal fins al 21 de setembre de 1962, i va declarar que

tornava a Rússia i no pas a la Unió Soviètica per tal de deixar ben clar el seu conegut antibolxevisme.

A excepció, però, del Concert per a piano n. 4 en sol m, op. 40 de Rakhmàninov, cap de les altres obres del programa d'avui té gaire a veure amb l'esmentada experiència de l'exili perquè van ser compostes anteriorment. Atès, però, que l'actual temporada de L'Auditori tracta la temàtica Poder o Revolta, a l'articulista li ha semblat important d'assenyalar les conseqüències que aquestes dues importants revoltes desplegades en el segle XX –una de tendència comunista, el 1917 a Rússia, i una altra de feixista, al juliol de 1936 a Espanya, que va desencadenar una guerra civil– van tenir en la vida dels compositors protagonistes del concert d'avui.

Baltasar Samper: *Ritual de pagesia*. Suite simfònica (1935)

Original per a piano, *Ritual de pagesia* és una de les peces del catàleg musical de Samper en què es mostra d'una manera més evident la seva voluntat expressiva. Original per a piano, posteriorment va orquestrar-la en forma de suite simfònica en tres moviments amb un marcat sentit descriptiu, alhora que suggeridor, a partir de la denominació d'aquests moviments: “A les oliveres”, “Vetlla a la fora del foc” i “Als figuerars”. Tots ells s'erigeixen en evocadores imatges musicals del paisatge mallorquí a partir de l'ús de la sàvia elecció de melodies populars –no oblidem la important tasca de Samper com a etnomusicòleg–, però vestides amb un llenguatge musical postimpressionista amb presència d'acords paral·lels i dissonàncies. Estrenada el 1935 per l'Orquestra Pau Casals, el director Salvador Mas no ha dubtat a definir la música de Samper com «una música que, tot i beure del folklore, és plena de refinament, cultisme, sensibilitat i influència francesa».

Serguei Rakhmàninov: Concert per a piano n. 4 en sol m, op. 40 (1926)

L'única obra del concert d'avui que hem d'incardinar dins les conseqüències d'un exili és el darrer dels concerts per a piano compost per Rakhmàninov. Les dates no enganyen i, així, l'exili d'aquest compositor va suposar un fre per al desenvolupament de la seva obra musical, encara que hi hagi qui consideri que només va ser una conseqüència d'haver-se centrat en la seva carrera musical com a gran virtuós de l'instrument que era. Una cosa és clara: si en el període comprès entre els anys 1892 i 1917, el compositor havia arribat a compondre un total de 39 obres, des de l'any 1918 fins al de la seva mort, el 1943, en va compondre només 6, una de les quals és el concert que podem escoltar avui.

Encara avui, el perquè de la composició d'aquest concert suscita certa controvèrsia, atesos els èxits que el compositor ja havia assolit amb el segon (op. 18) i tercer (op. 30) concerts pianístics. Compost durant gairebé dos anys, n'existeixen tres versions a conseqüència de la fallida estrena. Dedicat al compositor Nikolai Medtner (1880-1951) –el qual, com a resposta, li dedicaria el seu Concert per a piano n. 2–, hi ha qui no dubta a veure en aquest concert la recerca d'un nou llenguatge en què el compositor de Starorusski Uiezd demostra haver analitzat els nous llenguatges musicals amb un ús preminent de motius temàtics més curts, allunyant-se de les grans frases romàntiques característiques d'obres anteriors, i, fins i tot, amb influències provinents de les obres de George Gershwin, especialment en el seu segon moviment.

Estrenat el 1926 amb escàs èxit per ell mateix acompanyat de l'Orquestra de Filadèlfia sota la direcció de Leopold Stokowski, dos anys més tard en va fer una revisió per a la seva publicació. Davant de la nova manca d'èxit d'aquesta segona versió, la va retirar, i el 1941 en va fer i editar una tercera versió que és la que s'acostuma a interpretar.

Igor Stravinsky: *La consagració de la primavera* (1913)

Si poc reeixida va ser l'estrena del darrer concert per a piano de Rakhmàninov, la que va tenir lloc en el transcurs de l'estrena del ballet *La consagració de la primavera*, el 29 de maig de 1913 al Théâtre des Champs-Élysées de París, no va ser una estrena més. Va suposar, en veritat, un abans i un després en la història de la música occidental. L'escàndol va ser majúscul, però és innegable que allò no només va marcar la trajectòria del compositor d'aquell ballet sinó de la mateixa història de la música occidental. Tot va trontollar. En les cròniques d'aquella estrena es parla de baralles a cops de puny i, fins i tot, de la presència de la policia; en definitiva, d'un escàndol monumental. Però també ens corrobora que Stravinsky culminava així el procés dialèctic que hi havia en el si de la música russa entre els partidaris d'una música russa autòctona i feréstega, i uns altres de més prooccidentals. Stravinsky va suposar la síntesi en què la música russa assolía la condició de far i llum per a la resta de manifestacions musicals d'Occident.

S'ha especulat molt si aquell escàndol en l'estrena de *La consagració de la primavera* és el que va comportar una necessitat de retorn a l'ordre del Neoclassicisme d'anys posteriors, però no és menys veritat que Stravinsky sempre va jugar amb una necessitat interior manifestada i expressada a bastament en aquest ballet.

Malgrat que ja hagin passat més de cinquanta anys des de la seva mort, el 6 d'abril de 1971 a la ciutat de Nova York, hi ha quelcom que encara ens segueix inquietant i impactant de la figura d'Igor Stravinsky (1882-1971). Una mena de sensació que ens impedeix/dificulta creure que hagi passat mig segle complet des de la seva mort. A diferència d'altres figures de l'art contemporani –com ho poden ser, a tall d'exemple, un Andy Warhol (1928-1987) o un Joseph Beuys (1921-1986) que han assolit, indiscutiblement, una atemporalitat i un lloc en el panteó dels clàssics, tot i haver mort molt més tard que Stravinsky–, el sotasignat no té del tot clar que el compositor hagi assolit el grau de referència suficient per ser considerat no tan sols una de les grans figures de la música del segle XX sinó, també, de tota la història de la música occidental. Cal dir-ho com més aviat millor: escriure sobre Stravinsky no és escriure sobre una de les grans figures culturals del segle XX, sinó d'això que hem acabat anomenant música occidental. I de totes les seves obres, possiblement, *La consagració de la primavera* hi jugui un paper central i estellar.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

